BIJVOEGSEL, behoorende bij Hollandsch Zuid-Afrika van 15 September 1910, No. 3. (2de Jaargang).

Hollandsch Zuid-Afrika.

ADRES VOOR REDACTIE:
AMSTERDAM, DAMRAK 95 (TEN KANTORE DER NEDERLANDSCH ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING).
ADRES VOOR ADMINISTRATIE:
J. H. DE BUSSY, ROKIN 60, AMSTERDAM.

Transvaalsche Bank- en Handels-Vereeniging

voorheen BAERVELDT & HEYBLOM,
gevestigd te AMSTERDAM.

Kantoren te AMSTERDAM, JOHANNESBURG, LONDON en PRETORIA.
Heerengracht 477. Commissioner Street. 278-279 Salisbury House, London Wall. Bank Avenue.

Maatschappelijk Kapitaal *fl* **6,000,000.—**, waarvan geplaatst en volgestort *fl* **4,800,000.—**

Commissarissen:
C. E. TER MEULEN.
E. VAN ESSEN.
TH. A. J. GILISSEN.
C. HENNY.
Mr. W. F. VAN LEEUWEN
A. G. Baron QUARLES DE QUARLES.
Mr. TH. STUART.
Directeur: Mr. H. COSMAN.

Directie voor Zuid-Afrika:
P. C. BAERVELDT, *Directeur.*
F. PRIOR, *Adj.-Directeur.*
Bestuurder te Pretoria:
G. RISSIK.

London Manager:
J. HARROWER.
Raad van Toezicht (in Zuid-Afrika)
R. K. LOVEDAY.
J. RISSIK.

Neemt de **vertegenwoordiging** op zich zoo van Maatschappijen als van Particulieren. **Verleent voorschotten. Maakt gelden over per wissel en** per mail naar **Kaapstad, Port-Elizabeth, East London, Durban, Lourenço Marques, Kimberley, Bloemfontein, Buluwayo, Johannesburg** en **Pretoria.** Bezorgt **telegrafische uitbetalingen.** Belast zich met **incasso-, trust-, commissie-, bank-** en **handelszaken** en met het **inkoopen** van goederen in Europa. De Bank belast zich met aan- en verkoop van fondsen ter beurze te London.

Nederlandsch-Zuid-Afrikaansche Hypotheekbank,

gevestigd te AMSTERDAM, (Heerengracht 477.)

Maatschappelijk Kapitaal	*fl* 3,000,000.—
Waarvan uitgegeven	„ 2,000,000.—
Waarop gestort	„ 950,000.—
Reserves, ruim	*fl* 360,000.—
Pandbrieven per 1 Januari 1909	„ 6,857,000.—
Hypotheken per 1 Januari 1909	„ 5,623,749.—

Commissarissen:
Mr. W. F. VAN LEEUWEN.
H. VAN KEMPEN.
J. TER MEULEN JR.
C. E. TER MEULEN.
Mr. A. H. VAN NIEROP.

Raad van Toezicht (in Zuid-Afrika):
R. K. LOVEDAY.
I. C. MINNAAR.
JOHAN RISSIK.

Directeur:
Mr. H. COSMAN.
Directie voor Zuid-Afrika:
BAERVELDT & HEYBLOM (beperkt

Verstrekt gelden ter leen onder eerste hypothecair verband op onroerende goederen, gelegen in de **Zuid-Afrikaansche Staten.**
Geeft **4 pCt.** Pandbrieven uit in stukken van *fl* 1000.—, gewaarborgd door hare hypothecaire inschrijvingen, hare bezittingen, door haar maatschappelijk kapitaal en haar reservefonds, voor een bedrag ten hoogste gelijkstaande aan dat harer hypothecaire vorderingen en aan het vijfvoud van het geplaatste kapitaal. De verkoop dier pandbrieven is opgedragen aan de Heeren **VAN LOON & Co.** te Amsterdam.

DEUTSCHE OST-AFRIKA LINIE.

RIJKS-POSTDIENST.

Driemaal 's maands geregelde verbinding tusschen ROTTERDAM—OOST- en ZUID-AFRIKA voor Passagiers en Goederen.

OOSTELIJKE RONDVAART via Southampton, en Lissabon Tanger naar Marseille, Napels, Port-Said, Suez, Aden, Mombassa, Kilindini, Tanga, Dar es Salaam, Bagamoyo, Kilwa, Lindi, Mikindani, Ibo, Mozambique, Beira, Chinde, Pangani, Quelimane, Inhambane, Lourenço-Marques (Delagoa-Bay) en Durban.

WESTELIJKE RONDVAART via Southampton, Las Palmas en Teneriffe naar Lüderitzbucht, Swakopmund, Kaapstad, Algoa-Bay, East London, Durban, Lourenço-Marques (Delagoa-Bay), alsmede met overlading naar Inhambane (via Suez-kanaal terugkeerend).

Moderne en uitmuntende inrichtingen voor Passagiers in alle klassen.

Voor Vracht- en Passage-Adres de Agenten:

VOIGT & GEBER,
Prins Hendrikkade 173, AMSTERDAM.

F. A. VOIGT & Co.,
Boompjes 14/16, ROTTERDAM.

GENEVER merk „Zwaan"

J. J. MEDER & ZOON,

DISTILLEERDERIJ SCHIEDAM — HOLLAND — HOOFDKANTOOR AMSTERDAM

Roses, Fruit trees, Forst trees & Hedge plants, Evergreens, Conifers, Rhododendrons and Azaleas, our leading Specialities
Ask for wholesale price list, new ready

S. A. Vosters & Sons,
The Holland Nurseries Agency
RIEL — Holland.

OFFICIËELE MEDEDEELINGEN

VAN HET BUREAU VAN DE NEDERLANDSCH ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING.

De Redactie van het Maandschrift *Hollandsch Zuid-Afrika* (zoowel wat het geïllustreerd gedeelte, als wat het bijvoegsel voor algemeen nieuws betreft) wordt bezorgd onder toezicht van het *Bureau* van de *Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging.*

HET DOEL DER NEDERLANDSCH ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING.

De *Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging* stelt zich ten doel (zie Art. 1 der *Statuten*):

Binnen de perken, door de internationale rechtsverhoudingen aangewezen, door alle wettige middelen al datgene te doen, wat strekken kan om:

1°. de banden met onze stamgenooten in Zuid-Afrika nauwer toe te halen en, in overleg met hen, aldaar hulpbronnen voor landbouw, nijverheid, handel en andere stoffelijke belangen te openen en te ontwikkelen of de opening en ontwikkeling daarvan te bevorderen;

2°. de publieke opinie zoo ten onzent als in het buitenland over de toestanden in Zuid-Afrika voor te lichten.

Elk streven om bij wijze van propaganda op de zedelijke of godsdienstige gesteldheid der bevolking dezerzijds invloed uit te oefenen, blijft daarbij uitgesloten.

LEDEN EN DONATEURS.

Leden der Vereeniging zijn zij, die met het hierboven (volgens Art 1 der *Statuten*) omschreven doel instemmen en eene jaarlijksche bijdrage betalen van tenminste *Drie Gulden.* Het boekjaar der Vereeniging loopt van 1 Januari tot 31 December (zie Art. 5 der *Statuten*).

Het staat aan de afdeelingen vrij, *begunstigers* aan te nemen, die eene geringere jaarlijksche bijdrage dan 3 gulden, doch ten minste 1 gulden betalen (zie Art. 5 der *Statuten*).

De algemeene vergadering heeft, op voordracht van het bestuur, de bevoegdheid *eereleden* te benoemen, die dezelfde rechten hebben als de leden (zie Art. 5 der *Statuten*).

Donateurs zijn zij, die minstens 100 gulden in eens in de kas der Vereeniging storten; ook deze hebben gelijke rechten als de leden (zie Art. 5 der *Statuten*).

Aan de *Leden* der *Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging* wordt, krachtens hun lidmaatschap en zonder vergoeding van eenigerlei aan de uitgave verbonden kosten, dit Maandschrift *Hollandsch Zuid-Afrika* (zoowel het Geïllustreerde als het Algemeene gedeelte) geregeld toegezonden.

VERKORTE NOTULEN van de Vergadering van het HOOFDBESTUUR DER NEDERLANDSCH ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING, op Zaterdag 3 September 1910, te 1.30 uur n.m. ten kantore der Zuid-Afrikaansche Voorschotkas, Damrak 95, Amsterdam.

Aanwezig de Heeren: Middelberg (Voorz.), de Louter, Van Reesema, Verkouteren, Bruchner, Bell, Emous, Muller, Pont en Mansvelt.

Afwezig met kennisgeving: de Heer Van den Berg.

De notulen der vorige vergadering gelezen en goedgekeurd.

Notarissen Smits en v. d. Helm berichten, dat de gewijzigde *Statuten* der Vereeniging bij Kon. Besluit van 6 Augustus 1910, No. 36, zijn *goedgekeurd.*

In verband met het verzoekschrift aan Z. Exc. den Minister van Buitenl. Zaken betreffende de *vertegenwoordiging van Nederland bij de a.s. Uniefeesten in Zuid-Afrika*, neemt Prof. de Louter op zich, Z.Exc. om een persoonlijk onderhoud daarover te verzoeken.

Subsidies.

Met betrekking tot een verzoek om subsidie voor het *uitgeven van een reeks schoolboekjes* voor Zuid-Afrika wordt den Secretaris opgedragen, daarover nadere gegevens voor de e. v. vergadering in te winnen.

Besloten: *a.* op aanbeveling van de Afdeeling Amsterdam aan het Bestuur der *Zuid-Afrikaansche Studenten Vereeniging* opnieuw een *subsidie* als ten vorigen jare *ten behoeve der Leeskamer* toe te staan.

b. ten behoeve van de *repatriatie van het Afrikaansch gezin D. P.* een som van £ 50.— uit het Oorlogsfonds toe te staan, als de in te winnen inlichtingen gunstig blijken;

c. ten behoeve der Zuid-Afrikaansche Bibliotheek een exemplaar aan-te-schaffen van F. W. Reitz' *Oorlogsgedichten.*

Mededeelingen.

a. De nieuwe uitgave van *Welcker's Gids voor het studeeren van Afrikaners in Nederland* wordt thans herdrukt;

b. de *Neethling-verzameling* is in goede orde verzonden;

c. van eenige *Oud-Studenten der Nederlandsche Hoogescholen*, thans reeds in Zuid-Afrika werkzaam, zijn *zeer waardeerende verklaringen* ontvangen omtrent de studie van Afrikaners in Nederland. Deze zullen in Welcker's *Gids* worden opgenomen;

d. omtrent de ongeregelde toezending van het nieuwe Zuid-Afrikaansche Tijdschrift *„Die Brandwag"* is naar Pretoria geschreven;

e. ten behoeve van het *Studiefonds van Zuid-Afrikaansche studenten* zijn eenige *aanzienlijke giften* ontvangen of toegezegd, o.a. een van *f* 1000.— waarvan de gever echter ongenoemd wil blijven.

f. de *Koninklijke Besluiten* betreffende de *toelating van Afrikaansche Studenten* aan de Nederlandsche Hoogescholen zijn gepubliceerd in de *Transvaal Government Gazette* en in *De Officiëele Gazette der Provincie de Kaap de Goede Hoop.*

g. de Secretaris doet *verslag* van zijn deelneming als vertegenwoordiger der Vereeniging aan het *XXXIste Nederlandsch Taal- en Letterkundig Congres* te Maastricht.

De e. v. vergadering wordt bepaald op *Zaterdag 15 October 1910*, tenzij dringende zaken een vroegere vergadering noodig mochten maken.

de Secretaris,
Dr. N. MANSVELT.

INLICHTINGEN GEVRAAGD.

Zijn er wellicht onder onze lezers, die omtrent het volgende licht kunnen geven, vraagt *de Volkstem:*

Ons kwam onder de oogen een fotografie van een banknoot van £ 1, waarop voorkomt: „Gouvernement van Nieuw Grikwaland" en tusschen deze woorden een wapen, voorstellende een man met Romeinschen pijlen-bundel, een leeuw en een hart. Daaronder: „Volgens besluit van den HEd. Volksraad van den 5den November 1867, waarbij dit Gouvernements-papier tot een bedrag van tien duizend ponden sterling wordt uitgegeven onder verband van alle onroerende goevernements-eigendommen, heeft hetzelve een gedwongen koers voor tien jaren van af den 1sten Januarie 1868, en zal na verloop van dien tijd jaarlijks tot een bedrag van vijf duizend ponden sterling worden vernietigd." Het is ons bekend, dat er in dien tijd in het noordelijke gedeelte van Grikwaland-Oost, ten zuiden van Basoetoland, een

kleine republiek heeft bestaan, bij welker stichting een zekere Kok (vandaar Kokstad) een rol heeft gespeeld. De geschiedenis maakt er echter geen melding van. Misschien bevindt zich onder onze lezers iemand, die eenige nadere bizonderheden kan geven.

[Bedoeld is waarschijnlijk het Grikwa-republiekje, door Adam Kok Jr. in Niemansland, ten N.-Oosten van Grikwaland-Oost, gesticht (omstreeks het midden der vorige eeuw), met Grikwa's uit Grikwaland-Oost (Kaap-provincie) en Philippolis (Vrijstaat). Zie Stow, The Native Races of S. A., p. 383.]

NATIONALE VERDEDIGING.

In een zeer druk bezochte vergadering te Johannesburg, waar het woord werd gevoerd door Gen. Botha, den heer Malan (Minister van Onderwijs) en Gen. Smuts, werd door den laatste o. a. ook bovenstaand onderwerp behandeld. Na er op te hebben gewezen, dat de bevolking steeds de roemrijke traditie, een heldhaftig volk te zijn, heeft gehandhaafd en te allen tijde gereed was, haar plicht te doen en zoo noodig te sterven voor Zuid-Afrika, zeide hij verder: „In Zuid-Afrika is thans één natie en als die natie van plan is, haar waardigheid op te houden, dan is het nu de tijd, om tot een stelsel van nationale verdediging te komen. Ik hoop, dat een stelsel zal worden ontworpen, waarmede iedere inwoner zich zal kunnen vereenigen. Reeds op school behooren de jongens de noodige oefeningen te doen en moeten daar een goed begrip krijgen van discipline. Elke jonge man behoort, alvorens de school te verlaten, goed geoefend te zijn in den wapenhandel en gewend aan discipline. Wij willen van hen echter geen soldaten maken, want een staand leger heeft Zuid-Afrika niet noodig. De jonge mannen dienen elk jaar voor een korten tijd geoefend te worden, opdat zij, in tijd van nood, gereed zullen zijn, hun land te verdedigen. Ik spreek de hoop uit, dat alle jonge mannen, hetzij Engelschen of Afrikaners, Duitschers of Joden, aan die oefeningen zullen deelnemen en daardoor een macht ter verdediging zullen vormen, welke het roemrijk verleden van dit land geen schande zal aandoen."

HERTZOGISME.

Mense praat en skrijwe nou baia o'er Hertzogisme en maar min begrijp eigelik wat die woord beteken. Ik wil daarom perbeer die nieuwe woord beskrijwe. Hertzogisme is GELIJKHEID, REG en EGTE AFRIKAANSE PATRIOTISME. Moet tog nie gloo nie, dat Hertzogisme net puur 'n skool- of onderwijskwessie is nie. Nooit sou die toorn van onse vijande daar so teun ontbrand het nie, nooit sou onse skijnvriende so bang daarvoor gewees het nie, als dit net 'n onderwijskwessie was. Die skool of onderwijs is altijd maar 'n middel om 'n doel te bereik. Vir die laaste 100 jaar het onse Engelse vriende die onderwijs als middel gebruik, om die Boer-volk te ver-Engels. In die opsig was Lord Milner die Engelsman bij uitnemendheid. Hij en al sij vriende het opsettelijk die skool gebruik als middel van ver-Engelsing van onse kinders. En dit het hulle perbeer doen deur Engels, als MEDIUM en als TAAL, VERPLICHTEND te maak. Ons moet ons nie laat vertel, dat Hertzogisme net 'n medium- of skoolkwessie is nie. Op onderwijsgebied slaat die vuur, wat op ander plekke vir 100 jaar gesmoor was en nou nog gesmoor worde, net aan brand. Maar laat ons die artikel van die grondwet omtrent gelijkheid net op ander punte toepas, dan sal ons dieselfde vuur sien aan brand slaan. Laat die regering net wag om net tweetalige ambtenare, net tweetalige onderwijsers, net tweetalige direkteure, net tweetalige werkliede op die spoor aan te stel! Hertzogisme is gelijkheid van Boer en Brit, reg aan altwee en ware patriotisme. Anti-Hertzogisme is hatelike onderskeid, onreg en jingoisme.

Aldus Dr. O'Kulis in de *Vriend des Volks*, die, als zoo dikwijls, met deze uiteenzetting den spijker op den kop slaat.

WIE IS DE VRIEND DER MIJNWERKERS?

De *Londensche Star* gaf in haar nummer van 18 Juli de volgende geschiedkundige vergelijking:

„Dit is een oorlog van de mijnwerkers," zeide de heer Chamberlain tijdens de „Khaki" algemeene verkiezingen, en het gevolg was, zooals hij zelf te Linchfield, den 8en October 1900, vaststelde, dat

> in het noorden van Engeland duizenden en duizenden mijnwerkers, die vóór dien tijd nimmer een Unionist hadden gekozen, en die zich zelf nog altijd liberaal en radicaal noemden, voor deze gelegenheid en zelfs misschien alleen voor deze gelegenheid, den Unionistischen candidaat steunden."

Zij kregen hun verdiende loon, toen door de mannen, wien zij hun steun hadden verleend, Chineesche mijnwerkers werden ingevoerd en de heer Raymond Schumacher hun de prettige verzekering gaf, dat „de kansen om werk te krijgen" voor hen in dat land „langzamerhand verkeken zouden zijn." Thans krijgen wij de keerzijde van den penning. „De Regeering," zei generaal Botha te Johannesburg,

> zou stadsbewoners en gewezen mijnwerkers helpen om grond te krijgen. Europeesche settelaars zouden den Boeren welkom zijn, en hij hoopte, dat de mijnwerkers de instrooming van blanken zouden aanmoedigen, want het gevolg daarvan zou wezen, dat er minder naturellen in de mijnen zouden gebruikt worden."

Het zal thans niet moeilijk vallen, een keus te doen tusschen de staatkunde van een Generaal Botha en die van Lord Milner en den heer Chamberlain.

MUSEUM BELEID.

In de Johannesburgsche bladen wordt door den heer Lionel Philips een beroep gedaan op de offervaardigheid van het publiek, met het oog op de aanstaande opening, in de Goudstad, van een museum voor schilderijen en beeldhouwwerken. Verschillende bedragen werden reeds voor dit doel toegezegd. Zoo werd uit Engeland reeds £ 33,000 gezonden, terwijl de Stadsraad van Johannesburg £ 20,000 voteerde voor een gebouw tot berging der verzameling. De inteekenlijst wordt geopend met een bedrag van £ 500 van den heer en mevr. Schumacher en bij gelegenheid van het bezoek van Z. K. H. den Hertog van Connaught verwacht men nog meerdere stoffelijke blijken van belangstelling. Dat de opening van een openbare verzameling van schilderstukken en beeldhouwwerken, alsmede een geschiedkundig museum een uitstekend middel zal zijn tot opvoeding van het publiek en ter veredeling van smaak, is aan geen twijfel onderhevig. De *Volkstem* ziet hierin een heugelijk verschijnsel en zegt daarvan:

„Het toeval wil, dat Zuid-Afrika zich juist bevindt in een tijdperk van overgang wat de administratie der musea betreft. De curator van het Durbansche Museum is onlangs gestorven en zal door een nieuwen Unie-ambtenaar moeten worden vervangen. Te Maritzburg wordt het bestaande gebouw vergroot met de £ 10,000, welke voor eenigen tijd voor dat doel werden afgestaan. Het Albany-Museum te Grahamstad verkeert in een toestand van afwachting, tengevolge van het ontslag der technische bestuurders, aan wie tot dusverre het beheer was opgedragen. Te Bloemfontein is eveneens reorganisatie noodig door uitbreiding. Te Pretoria is niet minder dan £ 102,000 beschikbaar gesteld ten dienste van museum en bibliotheek. En de plannen, om in of nabij Kaapstad een verjongde universiteit te stichten, zullen ongetwijfeld van invloed zijn op de inrichting van het museum aldaar. Bovendien kan met voldoening worden vermeld, dat Zuid-Afrika enkele museum-directeuren en assistenten bezit, die met groote toewijding en bekwaamheid hebben gearbeid. Het is dan ook opwekkend, te zien, hoe niet alleen de geldelijke middelen aanwezig zullen zijn, doch dat ook moreele steun zoo krachtig zal worden gegeven."

HANDEL EN NIJVERHEID.

Te Boelawayo verwacht men, dat voor Rhodesia een tijd van buitengewone welvaart zal aanbreken, zoowel voor de mijnindustrie als voor het landbouwbedrijf.

Men is voornemens, sneltreinen van Transvaal te laten loopen, welke de reis van Johannesburg naar Kaapstad in 36 uren zullen kunnen afleggen, d. i. 12 uren minder, dan thans het geval is.

Kynochs heeft te Durban een nieuwe fabriek opgericht, waar van walvischtraan glycerine wordt vervaardigd. Voorheen kwam deze uit Europa, doch thans koopt Kynochs de traan van de walvischvaarders op.

Voor eenigen tijd begon de Natalsche regeering onderhandelingen over den aankoop van een groote plaats, om den grond in stukken te verdeelen voor setlaars. Thans is de koop gesloten en krijgt de heer Welch voor zijn plaats „Albert" de som van £ 20,000. Het is wel loonend voor de groot-bezitters om hun eigendom voor setlarij af te staan!

De heer G. J. N. Krause, van Winterzon, Bethlehem, heeft zijn plaats Strijdfontein, in hetzelfde district, aan een Engelschen boer verkocht tegen £ 3.10.— per morgen. De plaats is geheel en al onbebouwd. Dezelfde plaats werd een jaar geleden door den heer Krause gekocht vuor 30 s. per morgen. De laatste transactie toont, dat de grond snel in waarde aan het stijgen is. Bethlehem is dan ook een der voornaamste Vrijstaatsche veeen graandistricten.

Te Johannesburg hield de heer Lionel Philips een zeer interessante lezing over den Rand. Hij achtte het belachelijk, te veronderstellen, dat de Rand spoedig uitgeput zou zijn en voorspelde, dat de goudmijnen in de toekomst een nog grootere rol zullen spelen, dan zij in het verleden gedaan hebben. Het wordt voor onmogelijk gehouden om al de goudmijnen nog in den loop van deze eeuw uit te werken. Er bestaat alle reden om te verwachten, dat het mogelijk zal blijken, de mijnen tot op een diepte van 7000 voet te bewerken.

Fooien.

De Johannesburger *Star* berekent, dat het totaal van het rabat, door Britsch Zuid-Afrika toegestaan op goederen van Engelschen of Britsch-kolonialen oorsprong, over 1908 ongeveer £ 430,000 heeft bedragen. Daar komt intusschen nog bij het bedrag, dat aan Engelsche fabrikanten wordt geschonken in den vorm van hoogere prijzen, welke b.v. voor spoorwegmaterieel door Zuid-Afrika worden betaald, niettegenstaande niet-Engelsche fabrikanten lager hadden ingeschreven.

Struisveeren.

De belangrijke vorderingen, welke de struisvogelteelt in Zuid-Afrika maakt, blijkt duidelijk uit de volgende cijfers, betrekking hebbende op den uitvoer van struisveeren uit de Kaap-provincie. Deze bedroeg in 1903 een hoeveelheid ter waarde van £ 945,000, in 1905 van £ 1,081,187, in 1907 van £ 1,819,606. Daar de waarde der veeren in het jaar 1908 door de groote economische crisis was gedaald, vertegenwoordigde de waarde der uitgevoerde veeren in dat jaar slechts een bedrag van £ 1,745,190, hoewel het gewicht der veeren toen grooter was, dan in het voorafgaande jaar. In 1909 steeg de waarde echter weder tot een bedrag van £ 2,098,085.

De Landbank. Op 30 Juni jl. was de toestand van de Vrijstaatsche Landbank als volgt: Leeningen: toegestaan 243, ten bedrage van £ 94,000; geweigerd 226, voor een bedrag van £ 119,000; applicaties: teruggetrokken 30, ten bedrage van £ 12,000; nog te behandelen 858, ten bedrage van £.291,000 Het aantal werkelijk uitbetaalde leeningen bedroeg op bovengenoemden datum 126, voor een bedrag van £ 35,000. Uit het overzicht van de lasten en baten van de Transvaalsche Landbank op 30 Juni jl., gepubliceerd in de Transvaalsche Staatscourant, blijkt, dat aan voorschotten onder verband een bedrag van £ 1,257,048 is uitgezet, dat aan coöperatieve vereenigingen voorschotten zijn verleend tot een bedrag van £ 65,966 en dat er nog een bedrag van £ 460,000 ter uitzetting voorhanden is.

De Duitscher vooraan.

Schrijvende over den nieuwen dienst van de Union Castle-lijn, langs de Oostkust, zegt de *Times:* „De Duitsche Oost-Afrika Lijn, die gesteund wordt door de Duitsche regeering, heeft ons den weg gewezen, hoe wij een eerste klas dienst om Zuid-Afrika moeten inrichten en hoewel het goederenvervoer dezer Duitsche maatschappij in 1908/09 van en naar de Engelsche havens van de Oostkust het dubbele bedroeg van dat der Britsche maatschappijen, kon de D. O. A. L. zich niet verbeelden, dat de Engelsche regeering en de Engelsche stoomvaartlijnen altijd maar blind zouden blijven voor de kansen en plichten, die hen in dat deel der wereld wachten". — Het gebeurt niet vaak, dat een Engelsch blad zoo ruiterlijk erkent, dat de Duitscher den Brit is vóór geweest niet alleen, maar hem ook heeft geleerd, hoe hij „dingen achter mekaar" moet maken.

Boer-tabak in Engeland.

In de Londensche *Pall Mall Gazette* had een zekere mijnheer Noyes een verhaal gepubliceerd van de avonturen, die hij in Engeland had beleefd door een onnoozele 10 lb. Magaliesberg-tabak, welke hij uit Transvaal had meegebracht. Het begon al bij de tolgaarders in Southampton, die meenden, dat die donkere tabak schapendip was. In de Club mocht hij ze niet rooken. Het geheele verhaal was als een grap bedoeld. Maar een zekere heer Hanscomb te Londen ergerde er zich aan en nam de pen op om de eer der boerentabak te verdedigen. Hij verzekert de lezers van de *Pall Mall*, dat hij, die eenmaal den smaak dezer tabak beet heeft, hem nooit zal vergeten en vertelt dan: „Een paar dagen geleden zat ik op een Londensche tram. Een constabel komt naast mij zitten en haalt een pijp voor den dag. Ik bied hem mijn tabakszak vol echte Magaliesberg aan. Zijn oogen beginnen te schitteren en hij zegt: „Wat graag, mijnheer! Die heb ik niet meer geproefd, sinds ik tien jaren geleden met mijn regiment in 't veld was". Hij stak op en wij praatten gezellig over den oorlog. Ik vertelde hem, hoe sommige deelen van Zuid-Afrika veranderd waren, sinds hij er met zijn regiment doorgetrokken was. Toen hij moest uitstappen, gaf ik hem een handvol Boer-tabak. De paar dubbeltjes, die me dat kostte, werden mij dubbel en dwars terugbetaald door het pleizier, waarmee hij mijn present aanvaardde". De heer Hanscomb besluit zijn loflied op de Boer-tabak met de verzuchting: „Helaas, al mijn drie pond tabak was gauw verdwenen, maar nog altijd smacht ik er naar".

Friesch vee in Afrika Bij gelegenheid van de Centrale Landbouw-tentoonstelling te Bloemfontein werd door den heer B. P. Wessels, van Ventersburg, over het Friesche rundvee een belangrijke lezing gehouden, waaraan het volgende ontleend is: „Zoover ik weet — aldus de heer Wessels — is de ouderdom van het Friesche beest niet met juistheid aan te geven. Men kan den ouderdom en zuiverheid van het Friesche beest echter veilig op ruim 2,000 jaren stellen. Onder de 149 runder-rassen in Europa, waarvan sommige nu niet meer bestaan, is het

Friesche beest nog het eenigste ras, dat niet verbasterd is. Volgens mijn beschouwing is het Friesche beest onbetwistbaar het beste voor ons land, omdat het een eerste klas melkbeest is, zoowel als een goed vleesch- en trekbeest. Over het melkbeest spreek ik van eigen onderving, daar ik vroeger op een kale plaats woonde met zuur gras en nu op een heuvelachtige plaats met zoet gras, en de Friezen gaven altoos meer melk dan eenige andere koe op hetzelfde veld, en zonder stallingen. Gedurende mijn reis door Amerika zag ik een Friesche koe, op de Gouvernements landbouw-proefplaats, Guelph, die 900 pond boter per jaar geeft en zelfs in Friesland zijn er koeien die zulk een groote hoeveelheid boter geven. Dit bewijst, dat het Friesche beest niet allen een goede melkgever is, maar de melk ook vetrijk is. Als aanteelbeest staat het Friesche rund hoog aangeschreven, daar het spoedig vruchtbaar is en op twee-jarigen ouderdom het eerste kalf werpt en soms nog eerder. Het Friesche beest is een goed slachtdier, daar de ossen spoedig uitgegroeid zijn met een groot gewicht. In 1870, toen ossen nog goedkoop waren, is mij bekend, dat een span gebasterde-ossen, Afrikaner met Friesche, verkocht werd tegen £ 15 per stuk. En in 1881, op de groote tentoonstelling te Chicago, is bewezen geworden, dat het Friesche beest elk ander beest overtreft in melk, vleesch, spoedig groot en vroeg vruchtbaar worden."

Handelsoverzicht van de Unie van Zuid-Afrika.

Van de hand van den wd. Secretaris van Handel en Nijverheid, den heer J. W. Honey, is een blauwboek verschenen, bevattende een handelsoverzicht over de maand Juni 1910, benevens dat over het eerste halfjaar 1910, vergeleken met overeenkomstige tijdvakken van 1909.

Bevolking.

Gedurende het eerste halfjaar scheepten zich in te Kaapstad en in de havens van de Provincie de Kaap de Goede Hoop 15,712 blanken, te Durban 7,158 of totaal 22,870 personen. In eerstgenoemde provincie ontscheepten zich 12,933 blanken, tegen 7,546 in Durban.

Invoer.

De waarde van de over het eerste halfjaar ingevoerde goederen in Britsch Zuid-Afrika bedroeg £ 16,431,857 (£ 12,598,543 in 1909). Indien men daarbij voegt de waarde van goederen, bestemd voor de verschillende regeerings-departementen ad £ 1,408,194 (£ 368,858) en aan harde geldmunten £ 1,323,634 (£ 981,413), dan komt men op een totaal bedrag van £ 19,163,725 (£ 13,948,814). Hiervan werd ingevoerd door Britsche havens voor een waarde van £ 12,863,706 (£ 9,863,851), en door Portugeesche havens voor een waarde van £ 3,568,151, (£ 2,734,692).

Opmerkenswaardig is na te gaan de toeneming van de waarde van goederen ingevoerd door middel van de pakketpost, zijnde £ 293,749 (£ 261,878). Het spreekt boekdeelen voor den vooruitgang, op te merken, dat Zuid-Afrika over het millioen aan muntmateriaal meer invoerde dan over de eerste zes maanden van 1909.

Het aandeel van Groot-Brittanië in dien invoer was 58,3 procent, (54,1 pCt.); dat van de overige Britsche Bezittingen 11,9 pCt. (16,6 pCt.) en dat van vreemde landen 29,8 pCt. (29, 3 pCt.)

Uitvoer.

De waarde van de over het eerste halfjaar uitgevoerde Zuid-Afrikaansche Producten bedroeg £ 27,248,578 (£ 23,742,457), waarvan uitgevoerd werd via Britsche havens voor een waarde van £ 26,867,691 (£ 23,496,909), en via Portugeesche havens £ 380,887 (£ 245,548).

De waarde aan edelgesteenten en uitgevoerd goud bedroeg £ 21,357,227, (£ 18,884,796), en die aan overige Zuid-Afrikaansche Producten £ 5,891,351, (£ 3,612,113).

Hoogst verblijdend is de groote toeneming op te merken in de laatstgenoemde cijfers, waaraan de uitvoer van landbouw-producten het leeuwendeel heeft.

De waarde van goederen, verzonden met de pakketpost, bedroeg £ 26,294 (£ 23,065), en aan muntmateriaal £ 81,232, (34,555).

Bevolking van Johannesburg. Men berekent, dat er thans 12,000 meer menschen te Johannesburg zijn, dan er het vorige jaar om dezen tijd waren. Huishuur gaat de hoogte in en er zijn vele teekenen, dat een tijdperk van grooten voorspoed begonnen is.

Het Voortrekkers-kerkje te Pietermaritzburg zal, als alle plannen verwezenlijkt zijn, ingericht worden tot een voortrekkersmuseum. Men tracht allerlei voorwerpen, boeken, wapens, enz., die betrekking hebben op 't leven der Boeren-emigranten, in dit gebouwtje bijeen te brengen.

Volgens een opgave, het aantal ongelukken aan den Rand aangevende, waren gedurende het tijdvak 1 Juni 1909—31 Mei 1910 in de mijnen 26472 blanken en 233865 kleurlingen werkzaam, van wie niet minder dan 890 gedood en 1755 ernstig gewond werden.

Spoorwegonderzoek. Omstreeks een half jaar geleden werd de heer Truter, Magistraat te Standerton, door de Transvaalsche Regeering belast met het houden van een onderzoek naar bezwaren, welke waren gerezen ten aanzien van de verhouding tusschen de Spoorweg-administratie en de ondergeschikte ambtenaren en beambten der (toenmalige) C. Z. A. Spoorwegen. Ingevolge de hem verleende instructies, leidde Landdrost Truter zijn onderzoek op zoodanige wijze, dat zij, die klachten indienden of verklaringen kwamen doen, niet den indruk kregen, dat zij dientengevolge nadeel zouden kunnen ondervinden. Kort geleden werd gemeld, dat het verslag van Landdrost Truter gereed was gekomen en bij den Minister van Binnenlandsche Zaken was ingediend. Dit verslag is vrij uitvoerig; de essentiëele gedeelten ervan zullen worden gepubliceerd. Indien de *Volkstem* goed is ingelicht, rechtvaardigen de uitkomsten van het gehouden onderzoek in menig opzicht de klachten, welke indertijd voorkwamen en waarvan de geruchten onder het publiek de ronde deden.

Die Regte Man.

(Zuid-Afrikaansche Verkiezings-poëzie)

Sij woord moet hij seh
En nadruk op leh
Met 'n stem wat nie weifelend dreun.
Bewijs wat hij praat
Met woord en met daad....
So'n man wil ik graag ondersteun.

'n Boer moet hij wees
Wat krante ook lees,
'n Toonbeeld van vooruitgang en moed.
En God moet hij eer,
Sij kinders laat leer.
So'n man is vir mij regte goed.

Die wat op sij plaats
Nie toon: hij is baas
Van sij werk en sij volk en sij vee,
Al praat hij ook groot —
Die knapie is dood....
Vir hem seg ons net kortaf: nee!

KEURIG.

PERSONALIA.

De Premier van den Australischen Statenbond zal de opening van het Unie-parlement komen bijwonen.

Te Colesberg is plotseling overleden de heer P. H. Kramer, een van de meest geachte ingezetenen der plaats.

Wij ontvingen bericht van de voorspoedige geboorte van een dochter van den heer N. Romeyn, onderwijzer te Machadodorp (Tr.)

Op 7 Juli jl. is te Pretoria de echtgenoote van den heer H. Heukelman voorspoedig bevallen van een flinke dochter.

De heer J. A. Boshoff, Transvaalsch Thesaurier-Generaal onder de republiek, die reeds een hoogen ouderdom bereikt heeft, is ernstig ziek.

Ondertrouwd op 12 Sept. j.l. Dr. H. D. J. Bodenstein, publieke aanklager te Piet-Retief (Tr.), en Mej. Betty van der Veen, te 's Hage.

Zaterdag, 6 Aug. j.l., is te Pretoria het huwelijk voltrokken tusschen den heer G. H, Maas Jr., onzen vice-consul te dier stede, en mej. P. J. Pieters.

Dr. W. P. Steenkamp, voorheen predikant te Ermelo, is, na voltooiïng zijner studiën, uit Holland teruggekeerd naar zijn vaderland. Zijn adres is nu: Paardenfontein, Calvinia.

Als canditaat voor het Unie-parlement, voor Yeoville district. Johannesburg, is, ter behartiging van de belangen van de Z.-A. Nationale Partij, gesteld Sir William van Hulstein.

Op 1 November a. s. zullen de Hertog en Hertogin van Connaught vermoedelijk te Kaapstad arriveeren, waarna ze op 4 November d. a. v. het Parlement aldaar zullen openen. Onmiddellijk daarop vertrekken ze naar Rhodesia.

Vermiste personen.

Degenen, welke inlichtingen kunnen verstrekken met betrekking tot het tegenwoordig verblijf van de volgende personen, worden verzocht zich met het Transvaalsche Departement van Binnenlandsche Zaken in verbinding te stellen.

Hubregtse, Cornelis. Verliet Oost- en West-Souburg, Nederland, op 4 April 1888, en vertrok naar Pretoria.

Koning, Hendrik. Het laatst gezien te Bloemhof, Transvaal, ongeveer twee jaar geleden. Hij was Agent voor de Levensverzekering Maatschappij van New-York. Bedoelde persoon heeft licht haar en blauwe oogen en is ongeveer 30 jaar oud.

Door den Consul-Generaal van Nederland in Pretoria worden mondelinge of schriftelijke inlichtingen verzocht, omtrent de verblijfplaats, of eventueel het overlijden, van den heer Adrianus Cornelis Volker, oud ruim 40 jaar, geboren te Sliedrecht, welke heer in de Transvaal eerst als civiel ingenieur bij de goudmijnen moet zijn werkzaam geweest.

Naar aanleiding van verzoeken, hem door leden van de Orangia-Unie gedaan, heeft de heer P. D. de Wet, van Lindley, broeder van Gen. Chr. de Wet, besloten, een candidatuur te aanvaarden voor de vertegenwoordiging van het kiesdistrict Heilbron en Lindley in den Unie-Volksraad.

De alom bekende heer W. C. Janson, Hoofdagent van de Exploitatie-Maatschappij voor Gronden en Grondrechten in Zuid-Afrika, wonende te Machadodorp, is plotseling door een ernstige ongesteldheid getroffen en moest naar Pretoria vervoerd worden. De bevolking van Machadodorp is ten zeerste onder den indruk van deze onverwachte gebeurtenis.

In de plaats van Mej. E. S. le Roux. sedert de oprichting de wakkere, bekwame directrice der Oranje-school te Bloemfontein, maar die thans gaat aftreden, is benoemd Mej. Nelly Hauptfleisch uit Stellenbosch. Gedurende den laatsten oorlog heeft Mej. Hauptfleisch met groote zelfopoffering voor de ongelukkige vrouwen en kinderen in de kampen gewerkt.

J. Zulch de Villiers. †

Wij ontvingen het treurig bericht van het plotseling overlijden van den heer J. Zulch de Villiers. In zijn woning werd hij door een beroerte getroffen en was bijna onmiddellijk een lijk. Hij bereikte den ouderdom van 65 jaar. De overledene, oud-lid van den Wetgevenden Raad onder het bestuur van Lord Milner, was een algemeen geacht man. De heer de Villiers, te Paarl geboren, trok op medisch advies naar den Vrijstaat en bekleedde daar de betrekkingen van Gouvernements-Secretaris, Particulier-secretaris van President Brand, alsmede de functiën van Landdrost van Boshoff en van Harrismith, alwaar hij zeer populair was. Van Harrismith vertrok de overledene naar Pretoria, om daar als Landdrost op te treden. In de Transvaal vervulde hij zeer gewichtige ambten, o. a. dat van Speciale Landdrost van Barberton. In 1890 ging hij als Gouvernements-Secretaris, Thesaurier en Landdrost naar Swazieland en vervulde vervolgens van 1897 tot 1900 het ambt van Burgemeester van Johannesburg. In 1902 vestigde hij zich in het Standerton-district als boer en werd als zoodanig tot lid van den Wetgevenden Raad benoemd.

De Superintendent van zuivelbereiding.

Te Pretoria doen in de laatste dagen, zegt de *Volkstem*, geruchten de ronde, als zou de heer R. Pape, Superintendent van Zuivelbereiding, het Departement van Landbouw gaan verlaten. Wij *(Volkstem)* hebben genoemden heer om nadere inlichtingen gevraagd, doch hij weigerde deze te verstrekken; bevestiging noch ontkenning wenschte hij te geven. Er schijnt dus wel eenige waarheid in de geruchten te schuilen We hopen echter alsnog, dat de heer Pape ons niet gaat verlaten. Hij heeft toch in de ruim twee en een half jaar, dat hij het publiek van dienst was met zijn kennis, bewezen, niet alleen een zeer knap expert te zijn, doch ook een hoogst gewenscht ambtenaar, die zich bij alle klassen der bevolking heeft weten bemind te maken. Reeds veel is door hem tot stand bracht, doch zijn grootste werk: de stichting der staats-zuivelfabrieken, wacht nog op uitvoering. Hij heeft het noodige voorbereidende werk verricht: de plannen zijn thans gereed en het wachten is nog slechts op het Departement van Publieke Werken, dat misschien over niet te langen tijd met den bouw van bedoelde fabrieken zal beginnen. Het vertrek van den heer Pape zou, onder de huidige omstandigheden, reeds daarom voor onze zuivelindustrie noodlottig kunnen zijn, want niemand zou hem kunnen vervangen bij de practische uitvoering zijner eigen plannen. Om deze reden hopen we van harte, dat de loopende geruchten onwaar zullen blijken te zijn.

Weer is er een van de oude voortrekkers van de Transvaal overleden. Op den 1sten Augustus stierf de heer Nicolaas Marthinus Stefanus Prinsloo, in den ouderdom van bijna 79 jaren. Oom Marthinus, zooals de overledene meestal werd genoemd, was geboren in het jaar 1831, in het district van Uitenhage (K.-k.). Als kleine jongen heeft hij dus den „Grooten Trek" meegemaakt, want zijn vader was die Jochem Prinsloo, die, als voorzitter van den Natalschen Volksraad, in 1842 op zulk een waardige wijze tegen de inbezitneming van Natal door Engeland protesteerde en die daarop verbannen werd. Tusschen haakjes mag vermeld worden, dat die verbanning alleen

op papier heeft bestaan. De heer J. Prinsloo, ziek teruggekeerd van Delagoa-Baai, stierf in 1843 bij de zijnen, in Natal. De familie, waaronder ook Oom Marthinus, bleef toen nog eenige jaren in Natal, maar vertrok later naar het noorden van den Vrijstaat en daarna naar de Wijk Vaalrivier in het district Potchefstroom. Oom Marthinus woonde van toen af op de plaats Rietpoort. Hij nam deel aan den oorlog tegen de Kaffers in Bloemhof; als veldkornet vocht hij met de Transvaalsche vrijwilligers tegen Moshesh om de Vrijstaters te helpen. In den Vrijheidsoorlog trad hij tijdens de ziekte van den veldkornet in diens plaats en later werd hij krijgscommissaris te Potchefstroom. Ook aan den oorlog tegen Mapoch nam hij deel. In 1889 werd hij verkozen als lid van den Eersten Volksraad en hij bleef Raadslid tot den laatsten oorlog.

Wijlen de heer Bake.

Het overlijden van den heer Van de Wall Bake — aldus lezen wij in de *Volkstem* brengt de dagen in herinnering, toen de Transvaal, goed beschouwd, nog nauwelijks was getreden in de aanvangsperiode zijner economische ontwikkeling en toen nog niemand zelfs maar droomde van de nationale expansie, waarvan het hedendaagsche geslacht het begin aanschouwt. Kort na de „retrocessie", dat wil zeggen omtrent 1884, was het werkelijk een daad van moed, waarvan enkele Nederlandsche financiers blijk gaven, toen ze op zich namen om op eigen geldelijk risico een spoorweg van L. Marques naar Pretoria te bouwen. De heer Van de Wall Bake — de overige twee concessionarissen overleden kort na 1884 — werd zoodoende de vader der Z. A. S. M. in een tijd, toen geen rijke goudvelden hun aantrekkingskracht uitoefenden op het overzeesche kapitaal en vooral de oprechte sympathie, die in Nederland voor de Boeren werd gevoeld, den doorslag gaf bij degenen, die hun contant geld in Z. A. S. M.-aandeelen omzetten. Wij Transvalers kunnen heden met een onbevangen oordeel spreken over de fouten der Z. A. S. M.; oude vooroordeelen en vroegere vooringenomenheid hebben plaats gemaakt voor een onpartijdige en een door rijper ervaring verbeterde opinie. Doch welke gebreken ook aan de Directie van bovengenoemde spoorweg-onderneming mogen worden aangewreven, in den heer Van de Wall Bake heeft de Transvaal van ouds een bevriend overzeesch financier gehad, zooals ons land er helaas maar te weinig heeft gekend. In dagen van nood, niet minder dan in dagen van voorspoed, oefende de overledene zijn grooten invloed bereidwillig uit ten bate onzer gemeenschap en nooit is het voorgekomen, dat er strijd ontstond tusschen de Transvaalsche belangen en die van hemzelf. Menigeen in ons land is zich ervan bewust, dat de Transvaal reden had, om de verdiensten van Van de Wall Bake hoog te waardeeren.

De data voor den Historischen optocht, te houden bij gelegenheid van de opening van het Unie-parlement, zijn vastgesteld op 1,2,4,5,7 en 8 November a.s.

Gedurende het eerste halfjaar van 1910 werden in den Vrijstaat 28 personen genaturaliseerd als Britsch onderdaan t.w.: 1 Duitscher, 1 Roemeniër en 26 Russen.

Sir Pieter Bam is met veel pracht en praal in het huwelijk getreden, in tegenwoordigheid van talrijke voorname belangstellenden. Hij heeft den naam zijner bruid aangenomen, zoodat zijn juiste naam thans is: Kapitein Sir Pieter Canzius van Blommestein Stewart-Bam.

Door den Administrateur van den Kaap, den heer N. F. de Waal, werd Maandag 25 Juli jl. te Kaapstad een schilderijententoonstelling geopend. Hij zeide o. a. dat talent behoorde te worden aangemoedigd en sprak de hoop uit, dat de Unieregeering ertoe zou overgaan, om een Academie voor beeldende kunsten te stichten.

De *Cape Argus*, de mogelijkheid besprekende, dat Krugermunten weldra als wettig betaalmiddel erkend zullen worden door geheel Zuid-Afrika, zegt o. a., dat de directiën van de Zuid-Afrikaansche Bankinstellingen nog niet officiëel over dat punt geraadpleegd zijn, maar dat het hoogst onwaarschijnlijk is, dat tegen dit plan bezwaren zullen rijzen. De hoeveelheid der in omloop zijnde munten is niet bizonder groot en zal vrij spoedig zijn opgebruikt.

Dr. Jamesons Domheid.

De Natalsche berichtgever van den Londenschen *Standard* kabelde uit Pieter-Maritzburg het geheele verslag van dat gedeelte van Dr. Jameson's redevoering te Durban, dat over den Jameson-inval handelde. Hij voegde er bij: „Het publiek was veelzeggend kalm onder de toespraak van Dr. Jameson, welke speech hier beschouwd wordt als een technische domheid, die noch in den smaak van het Engelsch, noch in die van het Hollandsch-Afrikaansch deel der bevolking kan vallen".

De Verkiezingen.

De pers in Engeland — vooral 't gedeelte, dat aan de zijde van Gen. Botha's tegenstanders staat — wijdt bizondere aandacht aan den electiestrijd, die thans in Zuid-Afrika is gestreden. De *Times*-man te Johannesburg weerde zich weer 't heftigst. Hij kan maar niet leeren, dat 't thans uit is met Britsche inmenging in Zuid-Afrikaansche zaken. Zoo kabelde hij onlangs aan zijn blad, dat de Transvaalsche regeering alles in 't werk stelde om zetels te winnen en dat Generaal Botha 't noodig heeft gevonden, in verscheidene gevallen tusschenbeide te komen om te beletten, dat er een openlijke scheuring in zijn partij zou ontstaan. Men zou kunnen vragen: wat dit 't publiek in Engeland aangaat? De bedoeling is alleen, dat deze berichtgever de Britten wil vragen: geeft toch jelui steun aan je „boeties" in Johannesburg, want ziet, die zoogenaamde Het Volk-partij moet met kunst en vliegwerk bij mekaar worden gehouden en de Unionistische partij is vast aaneengesloten. De *Times*-man is „dankie blij", dat de Vrijstaatsche Onderwijs-kwestie er is, want dit is de zwakke zij van het Botha-kabinet, vertelt hij. *South Africa*, 't bekende Londensche weekblad, wijst erop, dat dit nooit een vraagstuk kan zijn, dat geheel Zuid-Afrika raakt. In den Vrijstaat heeft de overgroote meerderheid zich niet tegen deze wet verzet en als 't waar zou zijn, dat Gen. Hertzog er 't land mee een ondienst heeft gedaan, welnu, hij is thans geen minister meer dezer provincie. M. a. w.: als 't tegen den wil van 't volk was, dan zal die wet nu wel worden herroepen, nu Min. Hertzog weg is. *South Africa* hoopt voor Zuid-Afrika en voor de Unionistische partij zelf, dat zij betere partij-ammunitie zal vinden dan deze holle leuze zonder overtuigingskracht. Het blad vraagt: „Wij zouden willen weten, hoe eenig lid van de oppositie zou denken, dat het Unie-parlement anders zou kunnen zijn verdeeld dan in partijen?" Het zal alleen van de politici zelf afhangen, of die verdeeling der partijen oud of nieuw zal zijn; dat wil zeggen: of zij zich kunnen ontdoen van de afgedragen flenters der dagen van vóór de Unie, waarop eenige Z.-A. Staatslui nog steeds gesteld schijnen". Over de Onderwijs-kwestie sprekende, zegt 't zelfde blad: „Wij kunnen niet inzien, hoe de Unionisten er den Vrijstaat een verwijt van kunnen maken, dat, zooals de heer Fischer heeft verklaard, men er het onderwijs laat geven door middel van de moedertaal en het onderricht in beide talen voor de komende vijf jaren verplichtend stelt. De Hollandsch sprekende kinderen zijn er in de meerderheid en er zal dus een heel wat grooter aantal van hen worden gedwongen om Engelsch te leeren, dan Engelsche kinderen om zich het Hollandsch eigen te maken".

TAAL- EN STAMVERWANTE BELANGEN.

Wij ontvingen ter aankondiging van de *Het Westen*-drukkerij te Potchefstroom een nieuw werk van den Transvaalschen dichter Jan F. E. Celliers, getiteld Unie-Kantate, met Engelsche vertaling van H. G. Rawson, daarnaast gedrukt. (27 bl., kl. 8⁰; prijs 1 sh.) Wij komen op deze uitgave terug.

De heer Van Minnen, vroeger vertaler van het Kaapsche Landbouw-Journaal, is overgeplaatst naar het Kaapsche Provinciale Onderwijs-Departement en zal voortaan de zorg op zich nemen voor de Hollandsche uitgave van de *Onderwijs-Gazette*, welke nu te zamen met de Engelsche uitgave zal verschijnen. Deze regeling zal zeker tegemoet komen aan de klachten over het slechte Hollandsch en het te late verschijnen der vertalingen.

Mik.

Men schrijft ons:

De bewering in het vorige No. als zou het woord *mik* in het Nederlandsch niet meer bestaan zou, is niet juist. Het is een onder schippers- en bootsvolk *algemeen bekend* woord voor roeidol (d. i. het vorkvormige ijzer, waarin de riem gelegd wordt bij het roeien). Het woord heeft dus òf een engere beteekenis gekregen, aangezien het zeer wel mogelijk is, dat vroeger dergelijke vorkvormige stukken hout als roeidol werden gebruikt, òf de Afrikaner heeft het begrip van een vorkvormige roeidol (d. i. mik) op vorkvormige gespleten takken overgebracht. Welke verklaring de juiste is laat ik aan meerbevoegden ter beoordeeling.

De Z.-A. Academie.

In de vervolg-vergadering van de Zuid-Afrikaansche Academie voor Taal, Letteren en Kunst werden als leden van de Academie gekozen: Dr. J. D. du Toit („Totius"), Professor Godée-Molsbergen, Gen. Jan C. Smuts, de heeren Bosman di Ravelli, Melt J. Brink, de schilder Hugo Naudé, de beeldhouwer Antoon van Wouw, Professor J. J. Marais, Professor W. E. Malherbe en Dr. Leo Fouché.

Als leden van den Academie-Raad werden gekozen: President Steyn, Dr. Knothe, Dr. Brill, Professor Moorrees, Ds. D. S. Botha, Ds. N. Brummer, Dr. F. V. Engelenburg, Dr. D. J. Malan, Adv. E. G. Jansen, Dr. G. Cillie, Dr. N. M. Hoogenhout en Dr. H. Reinink.

In een bijeenkomst van den pas gekozen Academie-Raad koos deze tot zijn voorzitter President Steyn, tot vice-voorzitter Professor Moorrees, tot secretaris Dr. Knothe. Tevens werden de volgende vak-commissies benoemd:

1. een commissie, bestaande uit Dr. Malan, Ds. Botha en Ds. Brummer, om met het Hoofdbestuur van den Z. A. Taalbond te onderhandelen met het oog op samenwerking. Men hoopt, dat de Taalbond als Examen-commissie van de Academie zal willen fungeeren.
2. een Letterkundige Commissie, bestaande uit: Ds. Brummer Zeepunt; Professor Moorrees, Stellenbosch; Dr. Viljoen, Bloemfontein; de heeren Jan F. E. Celliers en G. S. Preller, Pretoria.
3. een Reclame-commissie, bestaande uit: Dr. Leo Fouché, Pretoria; Dr. Godée-Molsbergen, Stellenbosch; Professor A. Francken, Bloemfontein; Ds. H. F. Schoon, Ladysmith; Adv. Jan de Waal, Kaapstad.
4. een Waakzaamheids-commissie, bestaande uit: Dr. F. V. Engelenburg, Pretoria; adv. E. G. Jansen, Pietermaritzburg; President Steyn, Bloemfontein; adv. N. J. de Wet, Pretoria; Dr. Malan, Montagu; Professor Moorrees, Stellenbosch; Ds. H. S. Bosman, Pretoria.

'n Brit over Generaal Botha.

De Heer Fred. Mouillot, in Zuid-Afrika welbekend als impressario van verschillende tooneelgezelschappen, heeft bij zijn terugkeer in Engeland een onderhoud toegestaan aan een vertegenwoordiger van de *Referee*, het bekende Engelsche blad over tooneelaangelegenheden. „Ik heb bespeurd, dat Zuid-Afrika in alle opzichten vooruitgaat", zeide de heer Mouillot, „niet met reuzenschreden, maar stadig en zeker. Ik doe niet aan staatkunde en generaliseer, maar ik voor mij ben overtuigd, dat de tegenwoordige gunstige politieke toestand in Z.-A. voornamelijk te danken is aan Generaal Botha. Geloof me, de Eerste Minister van de Unie is een zeer verdraagzaam, vèr ziend man, die de populariteit, welke hij geniet, ten volle verdient. En Botha heeft een moeilijke taak. Er zijn er, die klagen, dat deze Hollandsche Afrikaner zijn Hollandsch-Afrikaansche landgenooten bevoordeelt, maar ik heb er geen enkel voorbeeld van gezien. En ik ken Zuid-Afrika goed. Indien onze regeering nu de goede werkeloozen er heen wilde zenden, dan zou iedere man in korten tijd daar zijn eigen plaats hebben."

Een Z. A. Boekerij.

South Africa, het bekende Londensche weekblad, vertelt 't een en ander over de inrichting der kantoren voor den Hoogen Commissaris voor Z. Afrika te Londen. Sinds den 31en Mei l.l. zijn de behangers, schilders enz. bezig in de ruime vertrekken van Victoriastraat 72 en 73. Behalve dat er plek moet gemaakt worden voor de ambtenaren der Natalsche en Kaapsche agentschappen, moest er ruimte worden gevonden voor de groote verzameling ambtelijke bescheiden, blauwboeken enz. Het grootste deel daarvan komt van 't oudste agentschap, dat van de Kaap. De redacteur van *South Africa* vond er niet alleen leggers van de *Times*, maar ook van zijn eigen blad van de oprichting af. Er is een volledige verzameling blauwboeken van alle Z. A. staten, keurig gebonden. Zij krijgen de eereplaats in het bijzondere vertrek van den Hoogen Commissaris. Verder vindt men er standaardwerken: over Z. A. geschiedenis, mijnwezen, landbouw en andere voorwerpen. Het bezwaar op 't oogenblik is, dat er geen vertrek in 't gebouw is, groot genoeg om al de boeken te bergen. Men moet ze nu tijdelijk plaats geven in kasten en op planken in vier of vijf verschillende kantoren. De verzameling vormt een uiterst kostbare kern van wat hopelijk eenmaal een uitmuntende studieboekerij over Z. A. zaken zal zijn. Een der ambtenaren van het Hooge-Commissariaat is thans bezig, de boeken te rangschikken en te catalogiseeren. De bedoeling van den Hoogen Commissaris is, de boekerij gemakkelijk toegankelijk te stellen voor alle personen, die studie willen maken van 't een of ander Z. A. onderwerp. Zij zullen de boeken kunnen raadplegen in een goed verlicht, prettig vertrek, waar zij aanteekeningen kunnen maken en de bibliothecaris, de heer J. R. Stopford, hun van dienst kan zijn. Deze boekerij zal de eenige in zijn soort zijn, die voor ieder toegankelijk is. De prachtige bibliotheek van het Royal Colonial Institute is natuurlijk minder ruim voorzien van Z. A. werken. Hetzelfde geldt voor de kleine, doch keurige boekerij van de Ned. Zuid-Afrikaansche Vereeniging (Damrak 95, Amsterdam), welke intusschen eveneens een kostbare verzameling van Zuid-Afrikaansche blauwboeken bezit en tevens een collectie van vóór-negentiend'eeuwsche werken over Zuid-Afrika, als in het Hooge Commissariaat te Londen bezwaarlijk bijeen zal zijn te brengen.

KERK EN SCHOOL.

Mej. T. A. Korteweg is thans met genoegen en tot voldoening werkzaam aan de Gouvernements-Hoogere Meisjesschool te Bloemfontein.

Dr. J. D. du Toit is gekozen als professor van de Geref. Theol. Kweekschool te Potchefstroom. Er bestaat alle mogelijkheid, dat deze thans zal worden verplaatst naar Pretoria.

De Christelijk-nationale school, waaraan de heer J. de Lang, te Brakfontein (Tr.), werkzaam is, werd met 28 kinderen begonnen. Om haar eigenaardig karakter ondervindt zij nog al tegenwerking.

Ten gevolge van de voor eenigen tijd te Graaf Reinet gehouden Studenten-conferentie hebben zich 38 studenten uit de Kaapkolonie vrijwillig aangeboden voor zendingwerk onder de heidenen.

De heer P. H. v. d. Velde werd dit jaar aan het Transvaal University College te Johannesburg benoemd voor drie lesuren per week. Zijn hoofdbetrekking is die van onderwijzer aan het Jeppestown Instituut.

Mej. du Toit, die zich een klein jaar te Amsterdam heeft opgehouden om zich zoowel op de studie der taal als op die der muziek en schilderkunst toe-te-leggen, is in 't begin van Juni naar Middelburg (Tr.) teruggegaan en heeft haar arbeid als onderwijzeres weer opgenomen.

Wij hebben het genoegen, te kunnen berichten dat de heer B. J. Brümmer, van Graaff Reinet (K.K.), door den Minister is toegelaten tot de lessen aan de *Rijks Veeartsenijschool* te Utrecht, op grond van zijn Intermediate Certificaat van de University of the Cape of Good Hope. Een goed bericht. De heer Brümmer is de eerste Afrikaner student aan de Veeartsenijsch.; we mogen nu verwachten, dat meerderen zullen volgen.

De heer H. Graphorn, die evenals vroeger de heeren P. v. d. Smit en P. Nannings, uit Nederland naar de Humpata-boeren (in Portugeesch West-Afrika) vertrokken is, heeft, toen op 1 Juni j.l. zijn school opbrak en alle school-arbeid stilstond, eerst een tijd lang allerlei timmer-, schilder- en smidswerk verricht en is daarna als zendeling opgetreden onder een kaffer-stam. Zeer gaarne zou hij een aantal Bijbels en Psalmboeken ontvangen,

Den 22sten Juli j.l. zou de Christelijke Zangvereeniging Asaf, te Pretoria, haar eerste uitvoering geven in de Stadszaal. Als solisten staan op het programma vermeld de heeren P. v. d. Burg en C. Israël. O.a. zou een trio van Mendelssohn worden uitgevoerd, waaraan zou worden deelgenomen door de heeren Israël, Hester en Walmut. Zoals men wellicht weet, brengt de Zangver. Asaf overeenkomstig de statuten alleen gewijde muziek ten gehoore, waarvan ook bij deze gelegenheid enkele mooie nummers zouden worden uitgevoerd.

Z.-A. Academie. *Neerlandia,* het orgaan van het Alg. Ned. Verbond, schrijft over de eerste jaarvergadering der Z.-A. Academie: „Over het geheel kunnen wij wel zeggen, dat de verschillende toespraken getuigden van een voornaamheid, die academies van ouder leeftijd en gevestigden roem niet zouden hebben misstaan.

Aan de hoofden der politie in de vier provinciën is door de Unie-regeering last gegeven, om de vertooningen van het vuistgevecht tusschen den Amerikaan Jeffries en den neger Johnson te verbieden. Deze maatregel verdient zeker aller instemming, aangezien een dergelijke vertooning hoogst nadeelige gevolgen zou kunnen hebben onder de Zuid-Afrikaansche gekleurden.

Een kaffer te Johannesburg, die onlangs van een zijner vrienden een postwissel van £ 7 ontving, had vernomen, dat hij het geld aan het postkantoor in ontvangst kon nemen. Hij begaf zich daarom naar het naastbijgelegen kantoor en..... stopte den postwissel in de brievenbus, waarna hij geduldig, met uitgestoken handen, op het geld wachtte, dat, naar hij meende, uit de gleuf van de brievenbus moest komen.

De Transvaalsche Postmeester-Generaal maakt bekend, dat het postagentschap, thans bekend onder den naam van Benoni Statie, voortaan Kleinfontein zal worden genoemd. — Is deze kennisgeving een begin van genezing bij de aan anglomanie lijdende meerderheid der Transvaalsche hoofd-ambtenaren en beteekent ze, dat voortaan de oude Hollandsche namen van plaatsen, gehuchten en dorpen zullen blijven, ook als er een spoorwegstation of postkantoor wordt gevestigd?

Snaaksche voorlichting. *Penny Pictorial,* een der vele Londensche weekblaadjes, bevat een geïllustreerd artikel over „Zuid-Afrika voor emigranten". Het eerste plaatje moet, volgens het onderschrift, voorstellen: „Fruit, dat aan een spoorwegstation in Natal op verzending wacht"; in werkelijkheid is het echter een troepje koelies, met hun manden vol fruit en groenten, zittende buiten een marktgebouw. Een ander plaatje zou voorstellen: „De Top van de Drakenburg(!) Natal. Een merkwaardig gezicht op de leeggegraven goudvelden". Goudvelden op den top van een van Z.-A.'s mooiste bergketens! Dit zou werkelijk merkwaardig zijn. Het laatste plaatje geeft een beeld van „het snijden van het suikerriet door naturellen". Het zijn natuurlijk Aziatische koelies, die, zooals men weet, al het werk op de Natalsche suikerplantages verrichten. — Mooie voorlichters, zulke Britsche journalisten!

Die plage van Egypte.

Wie in Zuid-Afrika wel eens mocht klagen:
Die sprinkhaan en die droogte,
Druk swaar op onse' land,
kan zich troosten met den tegenspoed van Canada, een der voornaamste graanschuren van de wereld. Het spreekwoord zegt immers: gedeelde smart is halve smart! Iemand schrijft aan de Londensche *Times:* „Ik ben bang, dat dit een van de magere jaren voor Canada zal zijn. Het is wonderlijk, wat een tijdsverloop van drie weken hier een verandering kan brengen. In het begin der maand was iedereen vol blijde verwachting. In Juni hadden wij volop regen, den 3en Juni was er een zwaar onweer en het graan stond overal zoo mooi als het zelden gestaan had. Daarna is echter alles volkomen veranderd. Dagen lang wees de thermometer over de honderd graden in de schaduw en de grond en het graan zijn letterlijk verbrand. Menschen, die 25 en 30 bushel graan van één stuk land van 4840 vierk. treê verwachtten, zullen er nu geen 10 oogsten; anderen, die op 40 rekenden, zullen niet de helft krijgen. Maar deze boeren zijn, vergelijkenderwijs gesproken, nog goed af; want honderden hebben hun oogst als volkomen waardeloos er aan gegeven en het land omgeploegd voor den volgenden zaaitijd.... misschien, dat door deze mindere graanopbrengst de marktprijzen wat stijgen. Hierin zou dan een kleine vergoeding liggen voor de geleden schade. Maar wat hebben daar de menschen aan, die heel hun oogst verloren?"

Mercuur-Stoomdrukkerij J. H. de Bussy, Amsterdam.